

Bydgoszcz, 26 września 2017 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.34.2017.RK/JDa

**Pani
Zofia Karpa
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Warszawska 19
87-148 Łysomice**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Warszawska 19, 87-148 Łysomice (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 11, 12, 13 września 2017 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
 - J.D. - inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia Nr 524/2017 z dnia 23 sierpnia 2017 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do 10 września 2017 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Zofii Karpy – Kierownika GOPS, asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 15 października 2010 r., przyjętego Uchwałą Nr XLIV/268/2010 Rady Gminy Łysomice. Dokument nie był aktualizowany, w związku z tym nie uwzględniono w nim ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 30 września 2009 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 3/2009. Dokument również nie był zmieniany, stąd nie uwzględniono w nim stanowiska asystenta rodziny oraz nie wyszczególniono zadań przypisanych ustawą do realizacji.

Wójt Gminy Łysomice Upoważnieniem Nr WG.0052.53.2017, z dnia 11 września 2017 r., upoważnił p. Zofię Karpa do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Powyższy dokument wystawiono w czasie trwania kontroli.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie utworzono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Opracowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2019, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIX/139/16 Rady Gminy Łysomice z dnia 22 listopada 2016 r. Głównym celem programu jest budowanie i realizowanie spójnego systemu wsparcia rodziny ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych oraz starszych. Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Program jest dokumentem o działaniu długofalowym i podlegać będzie ewaluacji. Monitoring będzie polegał na zbieraniu informacji i danych z instytucji realizujących zadania w zakresie pracy z rodziną, dziećmi i młodzieżą. Analiza zebranych informacji pozwoli na planowanie dalszych działań oraz doskonalenie działań dotychczasowych.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS częściowo dopełniła obowiązek rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sporządzono sprawozdanie roczne z działalności GOPS za 2015 r. i 2016 r., w którym zawarto jedynie kilka informacji dotyczących ponoszenia przez gminę kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz zatrudnienia asystenta. Sprawozdania za lata 2015 i 2016 zostały przedstawione na sesji Rady Gminy Łysomice po terminie określonym w ustawie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał dwóch asystentów rodziny:

- p. K.W. – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 kwietnia 2015 r. do 31 marca 2017 r.,
- p. P.L. – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 10 kwietnia 2017 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2015 r. 15 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,

- w 2016 r. 11 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. (do dnia 10 września) 14 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy.

Dokumentacja kadrowa asystentów rodziny nie zawierała w *zakresach czynności*, zadań zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zakres czynności p. P.L. został uzupełniony w trakcie trwania kontroli o zadania przypisane ustawą.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina nie tworzy możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, tylko jeden asystent p. K.W. podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne i samokształcenie. W budżecie Ośrodka nie zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej. Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Powyższe ustalenia odbywały się zawsze w formie pisemnej.

Dokument zgody był sporządzany na druku oświadczenia pracownika socjalnego w oparciu o art. 109 ustawy o pomocy społecznej. Brak jest natomiast zgody na współpracę z asystentem w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 8 ust. 3 ww. ustawy. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: ocenę sytuacji rodziny, miesięczne karty pracy asystenta rodziny, miesięczne raporty z wykonywanych zadań asystenta, plany pracy, oceny realizacji planu pracy z rodziną, karty spotkań.

Asystenci dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny rzadziej, niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny.

Nie wszystkie plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest niezgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem.*

Asystenci rodziny nie prowadzili monitoringu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną. Odwiedzali jednak rodziny wprowadzając stopniowe wygaszanie współpracy, przygotowując do samodzielności i poprawnego funkcjonowania swoich podopiecznych. Rodziny objęte były monitoringiem prowadzonym przez pracownika socjalnego.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS lub innymi służbami, cyklicznie podczas dokonywania analizy sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje najczęściej w wyniku zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy lub rezygnacji rodziny ze współpracy z asystentem.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.*

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, kuratorami oraz Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Łysomicach. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Natomiast działają świetlice socjoterapeutyczne dla dzieci w wieku 6-12 lat. Starsze dzieci uczestniczą w zajęciach w ramach wolontariatu na przykładzie programu „starszy brat, starsza siostra”. Zajęcia ukierunkowane są na pracę profilaktyczną, wychowawczą, edukacyjną. Ponadto gmina oferuje zaplecze świetlic wiejskich, gdzie dzieci i młodzież spędzają swój wolny czas. W bibliotekach gminnych prowadzone są zajęcia plastyczno-zabawowe. Gmina posiada także „Orliki” oraz boiska sportowe.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (socjalnego, psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, zawodowego) poprzez możliwość konsultacji na terenie gminy.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas żadna kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej:

- w 2015 r. - wydatkowano kwotę: 29.851,91 zł,
- w 2016 r. - wydatkowano kwotę: 48.301,79 zł,
- w 2017 r. (do dnia kontroli) - wydatkowano kwotę: 29.015,83 zł.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystent rodziny nie miał możliwości współpracy z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Nie uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz nie uczestniczył w Zespole ds. Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2015 r. w dniu 20 lipca 2015 r.,
- b) za II półrocze 2015 r. w dniu 14 stycznia 2016 r.,
- c) za I półrocze 2016 r. w dniu 11 lipca 2016 r.,
- d) za II półrocze 2016 r. w dniu 10 stycznia 2017 r.,
- e) za I półrocze 2017 r. w dniu 11 lipca 2017 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik GOPS p. Zofia Karpa.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Wprowadzić zmiany w Statucie, uwzględniające realizację przez Ośrodek zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania - do końca listopada br.
2. Wprowadzić w Regulaminie Organizacyjnym Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz zadania, wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania – do końca listopada br.
3. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
4. Określać w każdym planie pracy z rodziną terminy działań oraz ich przewidywane efekty zgodnie z art. 15 ust. 3. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
5. Wprowadzić druk zgody na współpracę rodziny z asystentem rodziny, w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z art. 8 ust. 3 wspomnianej ustawy. Termin wykonania - na bieżąco.
6. Prowadzić i dokumentować monitoring rodziny po zakończonej asystenturze, w celu sprawdzenia poprawności jej funkcjonowania. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
7. Zapewnić środki finansowe na szkolenia dla asystenta zgodnie z art. 176 pkt. 4b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹ Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.